

- 220 Cernit enim fragilem faciles incurtere lapsus, A
Corripiensque tamen veniam dabit omnibus
[unam,
(Remque novam dicam, nec me dixisse pigebit)
Plusque pius quam justus erit. Si denique justus
Esse velit, nullus fugiet sine crimine poenam;
225 Justus enim mala condemnat, pius omnia donat.
Hoc facit, ut rata sint venturae munera vite,
713-714 Et quod culpa tulit, rursum indul-
[gentia reddat,
Quæ si non fuerint plebi concessa roganti,
Tunc prope nullus erit delicto liber ab omni,
230 Qui possit meritus promissa luce potiri?
Tangere tunc letis celorum regna licebit,
Tunc poterit mors ipsa mori, cum tempore totò
Vita perennis erit, quia tunc in sede beata B
Nullus peccandi locus est, ubi nulla cupido est.
235 Gloria tanta manet populo servata fidelis.
Amplius hoc tribuit, majus dedit hoc quoque
[munus,

Vers. 249. *Vita potestas*. Errorem aliis tollendum relinqu.

715-716 Post egregia hæc S. Paulini poemata hymnum quemdam subnectere placuisset, quem ab eodem sanctissimo vate in S. Ambrosii laudem compositum gemini bibliothecæ Ambrosianæ mss. vetustique codices affirmant. Ejus initium est :

Miraculum laudabile
Caute, omnes populi,
Quod datum est Ecclesia
Fluctuant in seculo.

Ille vero idem est hymnus quo etiamnum Ambrosiana Ecclesia utitur, qui in ejusdem Breviariis legitur recenti studio expolitus ac restauratus. Quum tamen plurima eidem hymno verborum barbaries insit, nullaque metri sit habita ratio, apertissime patet non a Paulini modo nostri stylo abhorrire, verum etiam humilem plane sc̄utum sequioris ævi fuisse. Constat quidem, Gennadio teste, *Hymnarium* a Paulino elucubratum, sed ab edacissima ætate opus istud interceptum fuit, ejusque particulam opuseulum hoc non esse, quisque eruditus nullo negotio dignoscet. Itaque Dissertationes subdo, quas, ut major Paulini carminibus lux affulgeret, pro viribus elaborare studui. Ex eis autem quedam erunt viris doctissimis inscriptæ, quas, nullo inter eos præstantiorum delectu habito, sed secundum propositum poematum ordinem distribuendas censui. Utinam hujusmodi labor æquo gratoque animo ab humanissimis lectoribus excipiatur! tunc enim et de suscepto consilio mihi gaudebo, animusque ad majora in posterum suscipienda appetetur.

IN S. PAULINI NOLANI POEMATA VARIANTES LECTINES.

EX MANUSCRIPTIS ET EDITIS CODICIBUS.

IN POEMATA I, II, IV.

- ¹ lin. 10, quasi vero numerum. Barthius legendum censem quasi verum numerum.
² Vers. 5, mira. Ed. Schot. et Vinet, m̄ros.
³ Vers. 6, alto. Ed. Schot., acto.
⁴ Vers. 15, epulis alludat. Edit. Vinet., epulisque adiudat.
⁵ Vers. 18, tribuat. Edd. Schot. et Vinet, tribuit.

IN POEMA V.

- ¹ In titulo. Ed. Grin., *Pontii Paulini Burdigalensis Precatio ad omnipotentem Deum*.
² Vers. 33, perdidit. Sic ed. Rosv., Latinus, et tres ed. in margg. At edd. 4, prodidit.
³ Vers. 35, ætas. Edd. tres in margg., olim.
⁴ Vers. 41, æthera. Edd. tres in margg., aera.

⁶ Vers. 52, errori ipse. Edd. Grin. et Poelm. in marg., errorique.

⁷ Vers. 64, male.... bene.... Edd. Grav., Poelm. et Schot. in marg., mala.... bona....

⁸ Vers. 75, voluptas. Idem codices in margg., voluntas.

IN POEMA VII.

⁹ Vers. 22, imminentem. Ed. Schot. in margg., eminentem.

¹⁰ Vers. 38, vitam tenebit. Hi psalmi, itemque carmen de S. Johanne Baptista, ex hymnis, opinor, sunt quos condidit etiamnum rudis theologicorum arcanorum. Itaque non mirum si videatur hic error significari eorum qui prave intelligentes locum I Cor. iii, putabant Christianos, quamvis malos, modo

incolumem servasent fidem, salutem quamdam A consecuturos. SACCHIN.

³ Vers. 48, per arctum. Ms. Reg., per artum.

IN POEMATA VIII., IX.

¹ Vers. 9, alnum.... Sion, et carmine sequenti, vers. 5, patrium.... Sion, virili genere propter mon tem. Vel legendum alnum, patriam. SACCHIN.

² Vers. 49, elidet. Edit. Schot. in marg., allidet, ex Vulgata.

³ Vers. 60, praeripe. Ms. codex Regius cum editis quinque, praecipe, mendose.

IN POEMA X.

¹ In titulo. Ed. Rosv. *Paulinus Ausonio S.*

² Vers. 5, felix cum. Edd. Grav., Poelm. et Schot. in marg., felix quam.

³ Vers. 9, multimodis. SACCHIN.: Malim multa modis, hoc est multa suavitate modorum ac versuum dulcia quædam et subamara querelis pietas anxia miscuerat censuræ.

⁴ Vers. 13, referenda. Edd. Lugd., Vinet. et Grav., Poelm., Schot., in marg., retegenda. SACCHIN.: Forte regerenda.

⁵ Vers. 18, atiis. SACCHIN.: Sic legendum docet sententia. Edd. quinque, alias, male.

⁶ Ib., silent. Edd. quatuor, secent.

⁷ Ib. Exponimus post versum 18, *Vale, domine illustris*, quod aberat a ms. codice Lugd. et editis Poelm. et Vinet., quod et ex illo Paulini versiculo, *An tibi me, domine illustris*, etc., sumunt suspicor ab iis qui scripta haec confuderunt omnia, foedruntque novis ac falsis titulis.

⁸ Vers. 38, nubilant. Edd. Poelm., Schot., Vinet., nubilent, male.

⁹ Vers. 41, Nihil adserentes. Ms. Reg. et edd. 4, Nihil serentes.

¹⁰ Vers. 42, Quod veritatem delegat. Ms. Reg. et edd. Grav. et Schot. in marg., Aut veritatem non tegant.

¹¹ Vers. 43, queant. Ms. Reg., queunt.

¹² Vers. 52, virtutum. Ita miss. codices Lugd., Reg. et edit. Vinet. At. Grav., Lugd., Poelm. et Schot. substituere, virtus est.

¹³ Vers. 69, Abolet. Ed. Lugd., Horret.

¹⁴ Vers. 70, videmur. Ed. Schot. in marg., jubar.

¹⁵ Vers. 73, Cælis. Ms. Reg., Cælo.

¹⁶ Vers. 75, præsens. Ed. Schot. in marg., præstans.

¹⁷ Vers. 106, mota pietate. Edd. tres in marg., nota pietate.

¹⁸ Vers. 113, reduces. Ms. Reg. et edit. Bad., reducis.

¹⁹ Vers. 116, vota. Edd. Lugd., Poelm., Grav. et Schot. in marg., verba.

²⁰ Vers. 135, Stulta Dei sapiens. Ms. Reg. et ed. Schot. in marg., Stulta Deo sapiens. Edd. Grav. et Poelm. in marg., Stultus desipiens, male; hoc enim sumtum ex epistola Pauli priore ad Corinthios c. iii, v. 19.

²¹ Vers. 138, istis. Ms. Reg. et edd. Bad. et Schot. in marg., istic.

²² Vers. 142, cepit. Ed. Lugd., flexit.

²³ Vers. 157, in antris. Ms. Reg. et edd. Bad. et Schot. in marg., in agris.

²⁴ Vers. 161, agitare frequentant. Edd. Lugd. et Poelm. in marg., habitare frequentent.

²⁵ Vers. 166, strepitusque. Ms. Reg. et ed. Bad., strepitumque.

²⁶ Vers. 178, sedisse. Vinet., Sedere, hoc loco, placere, sicut et in epistole sequentis, v. 11.

²⁷ Vers. 182, roti. Edd. Lugd. et Schot. in marg., veri.

²⁸ Vers. 183, acta. Græcum est vocabulum æxti, littus significans locumque maritimum. VINET.

²⁹ Vers. 213, inter iniquos. Ms. Reg. cum ed. Poelm., integer æquo.

³⁰ Vers. 231, notatur. Ms. codex Vossianus, notantur.

³¹ Vers. 234, terris et mænibus. Id est, territorio. Heinsius legendum censebat *turritis mænibus*.

³² Vers. 247, tuæ. Edd. Grav., Poelm. et Schot. in marg., altæ. Ms. Reg., potens.

³³ Vers. 254, in attrito longum. Edd. Vinet., Grav., Poelm. et Schot. in marg., nativo longe.

³⁴ Vers. 273, mutatur. Ms. Reg. et edit. Bad., mutatus.

³⁵ Vers. 278, At si. Ms. Reg. et ed. Bad, Aut si.

³⁶ Vers. 305, id jam. Ita repositum ex miss. codicibus Lugd., Voss. et ed. Vinet. Alii, *haec jam*.

³⁷ Vers. 308, possit. Ms. Reg. et edd. quatuor, posset.

³⁸ Vers. 323, illato. Ms. Reg. et edd. quatuor, in lato.

³⁹ Vers. 326, Curarumve. Ms. Reg., Curarumque.

⁴⁰ Vers. 328, Commissaque Deo. Ms. Reg. cum edd. Schot. et Vinet., Communique Deo.

IN POEMA XI.

B ¹ Vers. 16, suspicio. Edd. quinque in marg., suspicio.

² Vers. 17, colitique. Edd. Lugd. et Vinet., coleisque.

³ Vers. 22, Irrupit. Ms. Reg. cum editis quinque, Irrupit.

⁴ Vers. 28, vero. Edd. quinque in marg., merito.

⁵ Vers. 29, Vulnere tam tenera. Ms. Lugd. et ed. Poelm. in marg., Vulnere tam tetra.

⁶ Vers. 31, Hoc nec. Ita ms. Reg. et edd. Bad. et Lugd. Alii, *Hoc ne.*

⁷ Vers. 39, Sustineant. Ms. Reg., Sustineat, male.

IN POEMATA XII., XIII.

¹ Vers. 10, annue. Ms. Germ. et edd. Bad., Grav., adnue.

² Vers. 13, reddere coram. Edd. tres, nostra.

³ Vers. 19, Consule jam vel sero. Hi duo versus desiderantur in editis quinque in quibus legitur, Consule et obtritis; existant autem in ms. Germanensi codice.

C ⁴ Vers. 2, Qui. Edd. Grin. et Poelm., Cui.

⁵ Vers. 10, Ex illo qui me. Edd. quinque, Ex illo quo me.

⁶ Vers. 12, nam te mihi.... vocari. Edd. quinque, nam me tibi.... vocasti.

IN POEMA XIV.

¹ Vers. 4, nanctus. Sic ms. Germ.

² Vers. 8, Æquiparat. Edd. tres, Æquiperat.

³ Vers. 9, remittit. Ms. Germ., remittat.

⁴ Vers. 15, Nam post. Ms. Germ. et edd. quinque, Quam post, mendose.

⁵ Vers. 19, vicesima. Sic ms. Germ. cum editis quinque. Ed. Rosv., vigesima.

⁶ Vers. 37, munere. Ms. Germ., numine.

⁷ Vers. 58, Et qua bis ternas. Ms. Germ., Et bis ter denas.

⁸ Vers. 88, est prima. Edd. Bad. et Grav., es prima.

⁹ Vers. 135, laudatisque. Ita ms. Germ. codex. Edd., laudatis.

IN POEMA XV.

¹ Vers. 8, dignate Deo. Ms. duo Germ., dignante Deo.

² Vers. 37, lactentes. Ms. duo Germ., lactantes.

³ Vers. 38, et solidam. Sic duo miss. Germ. Edd., ac solidam.

⁴ Vers. 64, subeunte. Ms. codex Germ. unus, abeunte.

⁵ Vers. 75, quamvis. Ms. 1 Germ., quamquam.

⁶ Vers. 100, qui. Ms. 1 Germ., quia. Alter, qua.

⁷ Vers. 110, pellere. Ita miss. duo codices Germ. Edd. Grav., Schot. in marg., et Latin. At editi quinque, vellere.

⁸ Vers. 112, nanctus. Sic miss. duo Germ. Editi codices, nactus.

⁹ Vers. 118, omni. Ms. 1 Germ., omnis.

¹⁰ Vers. 126, antistite. Ms. duo Germ., antestite, et sic infra, et Nat. 5.

¹¹ Vers. 129, tantum quia. Ms. 1 Germ., quia tan tum.

- ¹¹ Vers. 140, *infernis*. Ms. 1 Germ., *infernī*.
¹² Vers. 162, *flagrare*. Ms. 1 Germ., *flagrans*.
¹³ Vers. 181, *gradibus pœnarum*. Edd. *tres, pœnarum gressibus exū*.
¹⁴ Vers. 190, *spatiante*. MSS. duo Germ., *spatiante*.
¹⁵ Vers. 207, *dum stratus*. MSS. duo codices Germ., *prostratus*.
¹⁶ Vers. 215, *cordis*. Ms. 1 Germ., *mentis*.
¹⁷ Vers. 224, *Mosen*. Ms. 1 Germ. *Moysen*.
¹⁸ Vers. 235, *apponat*. MSS. duo Germ. cum edd. Grav. et Schot., *adponat*. Et sic ubique.
¹⁹ Vers. 241, *alloquitur*. MSS. duo Germ., *adloqui-
tur*.
²⁰ Vers. 244, *velut eludentis*. Ms. 1 Germ., *veluti
ludentis*.
²¹ Vers. 249, *assurgere*. MSS. duo Germ. cum ed. Grav., *adsurgere*; et sic ubique.
²² Vers. 251, *ferrato exuta*. Ms. 1 Germ., *ferroque
exuta*.
²³ Vers. 261, *abire*. MSS. duo Germ. cum editis quinque, *adiri*. At in margine unius ms. codicis Germ. recentiori manu scriptum, *abire*.
²⁴ Vers. 268, *Illustrata*. MSS. duo Germ. et ed. Grav., *Inlustrata*.
²⁵ Vers. 276, *tentat*. MSS. duo Germ., *temptat*. Et sic alibi.
²⁶ Vers. 285, *comminus*. Sic semper iidem codices mss. At editi, *comminus*.
²⁷ Vers. 294, *Decerptumque*. Edd. Grav., Poelm. et Schot. in margg. cum mss. duobus Germ., *Demes-
sumque*.
²⁸ Vers. 296, *victus*. Ms. 1 Germ., *gustus*.
²⁹ Vers. 318, *atqui*. MSS. duo Germ., *atquin*.
³⁰ Vers. 320, *cara*. Sic ms. codex unus Germ. Ceteri, *carum*.
³¹ Vers. 341, *excitat*. Ms. 1 Germ., *suscitat*.
³² Vers. 343, *assumit*, MSS. duo Germ., *adsunxit*, ubique.
³³ Vers. 352, *o mi nate*. Ms. 1 Germ. codex cum editis quinque, *o mihi nate*.

IN POEMA XVI.

- ¹ Vers. 10, *rata debeo*. Ms. 1 Germ., *debeo sacra*.
² Vers. 21, *errare vias*. Ms. 1 Germ., *servare vias*.
³ Vers. 48, *aut gladii*. Ita mss. duo Germ. cum editis Grin. et Poelm. Alii, *et gladiis*.
⁴ Vers. 49, *erbis*. In ms. uno codice Germanensi post hunc versum habetur illud glossema : *Tuo nonne
hoc subrexisti proprio corpore?*
⁵ Vers. 70, *persensit*. Edd. 5, *præsensit*.
⁶ Vers. 74, *Illudente*. MSS. duo, *Intudente*. Et infra, *Inridebat*.
⁷ Vers. 79, *loquellis*. MSS. duo Germ., *loquellis*, *semper*; et sic infra, *querellis*.
⁸ Vers. 93, *Nam*. Ms. 1 Germ., *Jam*.
⁹ Ib., *rostra*. Ed. Schot. in marg., *strata*.
¹⁰ Vers. 99, *sordidus*. MSS. duo Germ., *sordibus*.
¹¹ Vers. 103, *obstupuerunt*. Ms. 1 Germ. cum editis quatuor, *obstipuerunt*.
¹² Vers. 117, *Scrutatum*. Ms. 1 Germ., *Scrutari*.
¹³ Vers. 143, *gigas*. MSS. duo Germ., *gigans*.
¹⁴ Vers. 152, *Illa*. Ms. 1 Germ., *Ille*.
¹⁵ Vers. 166, *illo*. Sic alibi Paulinus epist. 24, n. 9, et ep. 31, n. 6. Ms. 1 Germ., *illuc*.
¹⁶ Vers. 171, *hoc*. Ms. 1 Germ., *hæc*.
¹⁷ Vers. 173, *strictæ*. Ms. 1 Germ. cum edd. Grin. et Poelm., *structæ*.
¹⁸ Vers. 192, *totos perhibent*. Ita mss. duo Germ. At edd., *perhibent totos*.
¹⁹ Vers. 206, *afflicti*. MSS. duo Germ., *adflitti*.
²⁰ Vers. 238, *prior*. Ms. 1 Germ., *prius*.
²¹ Vers. 241, *qui*. Ms. 1 Germ., *quia*.
²² Vers. 257, *patriis*. Ms. 1 Germ., *patris*.
²³ Vers. 264, *prisco*. Ms. 1 Germ., *claro*.
²⁴ Vers. 265, *stemmate*. Ms. 1 Germanensis codex, *nomine*.
²⁵ Vers. 273, *posset*. Ms. 1 Germ., *possit*.

- A** ²⁶ Vers. 275, *sensu*. Ed. Schot. in marg., *censu*.
²⁷ Vers. 287, *sed et has*. Ms. 1 Germ., *sed eas*.
IN POEMA XVII.
¹ Vers. 3, *adnexa*. MSS. codices Reg., Germ. et editi quinque, *adnixa*.
² Vers. 4, *futuros*. Ms. codex Germ., *futurus*.
³ Vers. 13, *terra*. Sic ms. Germ. Edd., *terre*.
⁴ Vers. 29, *antiqui*. Ms. codex Regius et editi quinque, *antiquis*, niendose.
⁵ Vers. 71, *oderimus*. Ita mss. Reg. et Germ. cum 3 edd. At edd. Grin. et Poelm., *execremur*, eo quod essent offensi in syllabam tertiam productam. Sed vide not. 342.
⁶ Vers. 111, *in æquor*. Ms. Germ., *per æquor*.
⁷ Vers. 134, *decorabit... saturabit*. Ed. Schot., *de-
coravit... saturavit*.
⁸ Vers. 153, *ille vidit*. Ms. Germ., *vidit ille*.
⁹ Vers. 173, *secli*. Edd. *quatuor, mundi*.
¹⁰ Vers. 187, *reddat... tutum*. Ms. Germ., *reddi...*
B *tutus*.
¹¹ Vers. 199, *colla*. Ms. Germ., *corda*.
¹² Vers. 214, *exsultat*. Ms. Germ., *exsultet*.
¹³ Vers. 264, *rivere*. Ms. codex Germ., *quærere*.
¹⁴ Vers. 296, *vi et*. Ms. Germ., *vivi*.
¹⁵ Vers. 302, *imponet*. Idem ms. codex, *imponit*.
IN POEMA XVIII.
¹ Vers. 6, *qua sert*, ms. 1 Germ., *quo sert*.
² Vers. 11, *Nam cui*. Non gaudere *Qua quis. Cæ-
licoas*. In mss. codicibus 2 Germ. et in editis Grin. et Poelm. quatuor isti versus hoc ordine diriguntur. In aliis, *Qua quis. Nam cui. Non gaudere. Cælico-
las*.
³ Ib., *Christus*. Ms. 1 Germ., *Sanctus*.
⁴ Vers. 12, *racuum*. Ms. 1 Germ., *vacuus*.
⁵ Vers. 15, *Ipsa*. Ms. 1 Germ., *Ipsa*.
⁶ Vers. 53, *paliant*. Ms. 1 Germ., *adificant*.
⁷ Vers. 54, *præfixis*. Ms. codex 1 Germ., *perfixis*.
⁸ Vers. 39, *Et medicata*. Ms. 1 Germ. et edd. 4 in marg., *Ut medicata*.
⁹ Vers. 42, *laxant*. Ms. 1 Germ., *laxent*.
¹⁰ Vers. 45, *cervis aulæa ferisque*. MSS. cod. Germ., *ceras aulææ lucernæ*. Ed. Schot. in marg., *ceris aulæa
lucernæ*.
¹¹ Vers. 57, *nihil*. Ms. 1 Germ., *nihil*.
¹² Vers. 81, *metet*. Ms. codex Germ. 4, *metat*.
¹³ Vers. 83, *O si dicere*. Ita ed. Schot. in marg. Ed. 1 quinque cum ms. uno Germ. codice, *hoc quod
dicere*; ms. alter Germ., *hoc qui dicere*.
¹⁴ Vers. 86, *operum*. Ms. 1 Germ., *operis*.
¹⁵ Vers. 141, *æthereus*. MSS. duo Germ., *ætherias*.
¹⁶ Vers. 149, *Nam*. Ms. 1 Germ., *Jam*.
¹⁷ Vers. 150, *teto*. Ms. 1 Germ. cum edd. 5, *laetus*.
¹⁸ Vers. 155, *justæ*. Ms. 1 Germ., *justa*.
¹⁹ Vers. 169, *hic etiam*. Edil. 4, *hæc etiam*.
²⁰ Vers. 196, *Sufficient*. Ms. 1 Germ., *Sufficient*.
²¹ Vers. 198, *accommoda*. Ms. 1 Germ., *adcom-
moda*.
²² Vers. 208, *nomine*. Ms. 1 Germ., *numine*.
²³ Vers. 234, *exsaturabat*. Ita miss. duo Germ. Alias, *exaturabat*.
²⁴ Vers. 258, *medelam*. MSS. duo Germ., *medellam*; et sic alibi.
²⁵ Vers. 260, *pauperies... inclinata*. Ms. 1 Germ., *paupertas... adclinata*.
²⁶ Vers. 272, *clastra*. Ms. 1 Germ., *clausa*.
²⁷ Vers. 282, *quando vel usquam*. MSS. duo Germ., *aut ubi quando*.
²⁸ Vers. 306, *rendicet*. MSS. duo Germ., *vindicet*.
²⁹ Vers. 310, *nusquam*. MSS. 2 Germ., *numquam*.
³⁰ Vers. 315, *reductos*. Edd. quatuor, *juvercos*.
³¹ Vers. 322, *affixi*. MSS. duo Germ. et ed. Grin. et Poelm., *adfixi*.
³² Vers. 329, *revellit*. Ms. 1 Germ., *repellit*.
³³ Vers. 340, *escus*. Ms. 1 Germ., *herbas*.
³⁴ Vers. 350, *Aspicit*. Ms. 1 Germ., *Respicit*. Ille 28 versus desiderantur in altero ms. Germanensi co-
dice.

¹⁰ Vers. 351, *et refricat*. Ms. 1 Germ. et edd. *quatuor, et spirat*. Sed legendum *refricat*, ut monet Barthius. Hanc lectionem tenuerunt ms. Gandav. a Barthio collatus, et edd. 4 in margg. cum ed. Rosv.
¹¹ Vers. 358, *solum*. Ms. 1 Germ., *sola*.
¹² Vers. 359, *pro postibus*. Ms. 1 Germ., *de postibus*.
¹³ Vers. 366, *sed*. Ms. 1 Germ., *et*.
¹⁴ Vers. 387, *culmea tecti Culmina*. Ms. 1 Germ. *codex, culmine tecto Culmina*.
¹⁵ Vers. 404, *speraverit*. Ms. 1 Germ., *speraverat*.
¹⁶ Vers. 409, *reserare*. Edd. 2, *servare*.
¹⁷ Vers. 437, *ostentat*. Ms. 1 Germ., *ostendit*.
¹⁸ Vers. 446, *honorem*. Ms. 1 Germ., *amorem*.
¹⁹ Vers. 454, *prope*. Ms. 1 Germ. et edd. tres, *pro*.
²⁰ Vers. 459, *itidem*. Ms. 1 Germ., *iterum*.
²¹ Vers. 460, *pecudes*. Ms. 1 Germ., *illos*.
²² Vers. 467, *Inde*. Ms. 1 Germ., *Unde*.
²³ Vers. 468, *Collaudante*. Ms. duo Germ., *Conlausante*.

IN POEMA XXII.

¹ Vers. 13, *suerit*. Editi codices Grav. et Poelm., *suerat*.
² Vers. 34, *Persona divinos*, *Recte tuba persona*. Ed. Schot. in Bibliotheca Patrum, edit. Colon. tom. V, pag. 978, *Personuit vanos*.
³ Ib., *celsius intonet*. Ed. Schot. pag. 798, *celsior intonat*.
⁴ Vers. 45, *Ne te ceu*. Sic ms. Vien. Alias, *Nec te ceu*.
⁵ Ib., *Promethei*. Ms. Reg. cum ed. Bad., *Promethi*.
⁶ Vers. 93, *tremant... ministrent*. Ed. Schot., pag. 979, *tremunt... ministrant*.
⁷ Vers. 112, *tutum*. Ms. Vien., *totum*.
⁸ Vers. 115, *monitu*. Ms. codex Regius, *monito*.
⁹ Vers. 119, *morte propinquia*. Ita emendatum ex ms. codicibus Reg., Vien. et edit. Schot., p. 979. *Alii, morte propinquia*.

IN POEMA XXIII.

¹ Vers. 24, *Et minimam*. Ms. codex Germ., *Tu minimam*.
² Vers. 36, *Altonitas*. Barthius legendum censet *attentas*.
³ Vers. 39, *et jam mihi pacta*. Ms. Germ., *et pacta quotannis*.
⁴ Vers. 40, *Camænis*. Ms. Germ., *loquellis*.
⁵ Vers. 53, *ut meritum*. Ms. Germ., *ob meritum*.
⁶ Vers. 56, *quo*. Sic emendatum ex ms. codice Germ. et ed. Schot. in marg. *Ante erat quod*.
⁷ Vers. 95, *tegnina*. Ita miss. codices Belg. Germ. et edd. 3 in marg. At editi *quinque, tegmine*.
⁸ Vers. 148, *Hoc*. Ms. Germ., *Hæc, forte Hac*.
⁹ Vers. 161, *submissior*. Sic ms. Germ. Alias, *summissior*.
¹⁰ Vers. 214, *patronus*. Edd. Bad. et Schot. in marg., *patrone, non male*.
¹¹ Vers. 232, *moriendo*. Ms. Germ., *veniendo*.
¹² Vers. 287, *opertu*. Ms. Germ. cum edd. *quinque, opereti*.
¹³ Vers. 289, *hoc potuit*. Ita ms. Germ. cum edit. Schot. Ceteri coiid., *hæc potuit*.
¹⁴ Vers. 303, *reddat*. Ms. Germ., et edd. *quinque, reddit*.
¹⁵ Vers. 308, *formaverat*. Ms. Germ. *formaverit*.

IN POEMA XXIV.

¹ Vers. 18, *Intrarat*. Ms. codex Regius, *Intraret*. Edd. Bad., *Intrabat*.
² Vers. 29, *piger*. Ita ms. Reg. et edd. 4 in margg. Edd. *quinque, pio*.
³ Vers. 31, *Jamque*. Edd. *quinque, Namque*.
⁴ Ib., *litorum*. Edd. Grin. et Poelm., *littore*.
⁵ Vers. 37, *temporis longo*. (Vera lectio. Sic carm. 32, *exiguo temporis*.) Edd. tres, *tempore ab longo*.
⁶ Vers. 103, *robora*. Ms. Reg., *robura*. Et sic alibi.
⁷ Vers. 123, *permixtum*. Ms. Reg., *permixte*.

⁸ Vers. 165, *excitat*. Edd. tres, *eripit*.
⁹ Vers. 249, *cymba*. Ms. codex Regius, *cumba*, ubique. Sic Prudentius non semel *cumbam* dixit, Peristeph. hymn. 5 de S. Vincentio martyre, v. 450, et in Diptycho, n. 35, etc.

¹⁰ Vers. 254, *Dormisse*. Ms. Reg., *Dormire*.
¹¹ Vers. 315, *largos*. *SACCHIN*. : *An largo... affectu?*
¹² Vers. 321, *excalceus*. Ms. Reg. et edd. *quinque, excalcius*; et infra, *calciari, semper*.

¹³ Vers. 353, *paginatam*, *BARTHIUS*, *pro compaginatam*.

¹⁴ Vers. 364, *Centumcellas*. Vera lectio. Edd. 5, *Centumcellis*. Vide not. 275.

¹⁵ Vers. 497, *Hierusales*. Sic apud Prudentium Psychomach. v. 813, *Tunc Hierusales templo inlustrata*. Vide ep. 18, n. 5.

¹⁶ Vers. 530, *Ephod*. Ms. Reg et edd. tres., *Ephot*.

¹⁷ Vers. 535, *Nazaræus*. Ms. Reg. cum ed. 4, *Nazarenus*.

¹⁸ Vers. 577, *qui*. Ms. Reg. et edd. 5, *quia*.
¹⁹ Vers. 719, *irretientis... illicem*. Ms. Reg. et ehd. 5, *inretientis... inlicem*.

²⁰ Vers. 723, *letalibus*. Ita repositum, cum ante esset *letalibus*, mendose.

²¹ Vers. 871, *præeunt*, *prima longa*, ut supra, *Quasi vinculatis præerit*, v. 752.

²² Vers. 873, *Utraque*, *recete*, adverbialiter. Alias *Utraque et Utræque*, mendose.

²³ Vers. 894, *senibus*. Ed. Schot., *senes*.

²⁴ Vers. 925, *egentibus*. Ed. Schot., *urgentibus*.

²⁵ Vers. 935, *Sponsoque vectos obviam regi Dervi*. Edd. Bad., Grav. et Schot., *Sponsoque reginæ obviam vectos Deus*. Edd. Grin. et Poelm., *Sponsoque regi, mendose*. Ms. Reg., *regis*.

IN POEMA XXV.

¹ Vers. 41, *sacerdotis*. Ed. Schot., *sacerdotum*.

² Vers. 42, *accipiet*. Ed. Schot., *accipiat*.

³ Vers. 43, *inclusas*. Ed. Schot., *inlusas*.

⁴ Vers. 147, *Crescat ut*. Ed. Schot., *Crescat et*.

⁵ Vers. 186, *stet*. Ed. Schot. in marg., *sit*.

⁶ Vers. 187, *deserit*. Ed. Schot. in marg., *desinit*.

IN POEMA XXVI.

¹ Vers. 59, *deponere*. Ita ms. Germ. et ed. Rosv. Edd. 5, *cognoscere*.

² Vers. 170, *circum*. Edd. *quatuor, circa*.

³ Vers. 176, *circa*. Edd. 4, *coram*.

⁴ Vers. 195, *Isaías*. Ed. Bad., *Ezæas*. Ed. Schot., *Isæas*. Varii modis illud nomen exscribitur, *Ezæas* in versione LXX interpretum, et apud Tertullianum lib. iii et contra Marcionem, apud Prudentium Peristeph. hymn. 5, Isidorum lib. ii Sententiarum, c. 16, et alibi; et *Ezæas* apud Prudentium Apotheos. v. 591, et Alcimum Avitum, carm. de Laude virginitatis.

⁵ Vers. 197, *ipsum*. Edd. tres in margg., *istum*.

⁶ Vers. 335, *Laxatumque*. Ed. Bad., *Lassutumque*.

⁷ Vers. 286, *aram*. Edd. Grin. et Poelm., *aulam*.

IN POEMA XXVII.

¹ Vers. 8, *posses*. Ms. Germ., *possis*.

² Vers. 32, *in alta*. Ms. Germ., *ad alta*.

³ Vers. 35, *sacrosque*. Ms. Germ., *sacrrosque*.

⁴ Vers. 48, *trepidans*. Ms. Germ., *trepidus*.

⁵ Vers. 79, *Aolio*. Ms. Germ., *aero*.

⁶ Vers. 84, *Fons opere, et finis, faciens*. Ms. Germ., *Fons ope, fonsque opere, et faciens*.

⁷ Vers. 91, *sediteque*. Ms. Germ., *sedetque*.

⁸ Vers. 92, *profudit*. Ms. Germ., *profundit*.

⁹ Vers. 96, *Publis apostolicæ concors*. Ms. codex Germ., *Plebis apostolicæ consors*.

¹⁰ Vers. 100, *pectine*. Ms. Germ., *plectine*.

¹¹ Vers. 108, *ipse*. Ms. Germ., *ipsa*.

¹² Vers. 110, *saltem*. Ms. Germ., *sa:tim*, *semper*.

¹³ Vers. 134, *nec*. Ita ms. Germ. *Ante erat ne*.

¹⁴ Vers. 151, *Nicetam*. Edd. *quinque, Nicetan*, et sic infra.

¹⁵ Vers. 175, *possem*. Ms. Germ., *possim*.

- ¹⁴ Vers. 176, *enarrare*. Ms. Germ., *narrare*.
¹⁵ Vers. 190, *Nicetam*. Edd. *tres*, *Nicetan*; *duo*, *Niceten*.
¹⁶ Ib., *rursus*. Ms. Germ., *rursum*.
¹⁷ Vers. 194, *assideo*. Ms. Germ., *adsedo*.
¹⁸ Vers. 204, *digneris*. Ms. Germ., *dignaris*.
¹⁹ Vers. 215, *cæsis*. Ms. Germ., *scissis*.
²⁰ Vers. 218, *lexis* Edd. *quinque*, *levis*.
²¹ Vers. 283, *cortex*. Ms. Germ., *cortix*.
²² Vers. 292, *te mea*. Ms. codex Germ. et edd. Grav. et Schot. in margg., *me tua*.
²³ Vers. 295, *nec*. Ms. Germ., *neque*.
²⁴ Vers. 546, *Nodemus*. Edd. 4, *Nos demus*.
²⁵ Vers. 587, *quantus*. Ms. Germ., *quantum*.
²⁶ Vers. 389, *superne*. Ms. Germ., *superno*.
²⁷ Vers. 399, *Duxerit*. Ms. Germ., *Duxerat*.
²⁸ Vers. 414, *Parte sui*. Sic ms. Germ., ed. Rosv. et Latinus. Edd. *Parta sua*, et *Parte sua*, *male*.
²⁹ Vers. 421, *Et*. Ms. Germ., *Ut*.
³⁰ Vers. 442, *debita*. Ms. Germ., *reddita*.
³¹ Vers. 445, *quacumque*. Ed. 1. *quinque*, *quocumque*. SACCHIN.: vel intelligitur, *loco*; vel potius legendum, *quacumque*, id est *hora*.
³² Vers. 450, *aget*. Ms. Germ., *agit*.
³³ Vers. 452, *volet*. Ms. Germ. et edd. *quinque*, *vellet*.
³⁴ Vers. 460, *Sint*. Ms. Germ., *Sunt*.
³⁵ Vers. 489, *sacra tecta*. Ms. Germ., *sacramenta*.
³⁶ Vers. 546, *agat*. Ms. Germ., *agit*.
³⁷ Vers. 555, *decepi*. Ms. Germ., *direpti*.
³⁸ Vers. 560, *haec*. Sic ms. Germ. cum edd. 4. Ante erat *hic* in edit. Rosv.
³⁹ Vers. 569, *Mensa Petri*. Edd. 5, *Mensque Petri*.
⁴⁰ Vers. 581, *illudere*. Ms. Germ. et edd. 5, *ludere*.
⁴¹ Vers. 585, *explicuit*. Ms. codex Germ., *explavit*.
⁴² Vers. 587, *Sunt*. Ita ms. Germ. Edd., *Sint*.
⁴³ Vers. 591, *potatur*. Edd. 5, *suadetur*.
⁴⁴ Vers. 595, *superant*. Ms. Germ. codex, *subeunt*. Edd. *quatuor*, *suberunt*.
⁴⁵ Vers. 596, *Quod superest ex his quæ facta et picta videmus*. Ms. codex Germ. et editi *quinque*, *Quæ superest his quæ facta et quæ picta videmus*.
⁴⁶ Vers. 601, *mei*. Ms. Germ. et edd. 5, *Dei*.
⁴⁷ Vers. 609, *exposito*. Ms. Germ. codex, *exposita*.

IN POEMA XXVIII.

- ¹ Vers. 2, *ritu*. Ms. Germ. et edd. Grav. et Schot. in margg., *toto*.
² Vers. 10, *adjunctæ*. Ms. Germ., *adjunctis*.
³ Vers. 11, *situ*. Ms. Germ. et edd. 5, *situ*.
⁴ Vers. 16, *qua*. Ms. Germ., *quo*.
⁵ Vers. 17, *protenditur*. Ms. Germ., *pertenditur*.

APPENDIX OPERUM SANCTI PAULINI

COMPLECTENS
OPERA DUBIA, ALIENA, SUPPOSITITIA.

EPISTOLÆ.

EPISTOLA PRIMA.

Autor agit de bono tribulationis, per quam ad studia pietatis proficisse Marcellam gratulatur.

721 *1. Magnam humilitati nostræ fiduciam scribendi*

* Alias 49.

† Vide dissert. 6, n. 2.

(a) Paulino hæc epistola adscripta fuit a Romano

- A ¹ Vers. 25, *Tobit*. Ms. Germ., *Tobi*.
² Vers. 29, *super*. Una Rosv. editio, *supra*.
³ Vers. 45, *mira spatiabitibus arte*. Ms. Germ. cum ed. Schot., *mirum spectantibus apta*.
⁴ Vers. 47, *jocos*. Ms. Germ. et edd. Grin. et Poelin., *lacus*.
⁵ Vers. 65, *sedeo*. Ms. Germ. et edd. Schot. in marg., *sedaque*.
⁶ Vers. 67, *interjectu*. Ms. Germ., *interjactu*.
⁷ Vers. 89, *vico*. Edd. 5, *vicis*.
⁸ Vers. 115, *saluti*. Ms. Germ., *salutis*.
⁹ Vers. 146, *flagrasse*. Ms. Germ., *flagrare*.
¹⁰ Vers. 150, *Utilibus*. Edd. Bad. et Grav., *Utilius*.
¹¹ Vers. 157, *multatus*. Ms. codex Germ., *multatur*.
¹² Vers. 167, *dimoto*. Ms. Germ., *demoto*.
¹³ Vers. 176, *Ut*. Ms. Germ., *Et*.
¹⁴ Vers. 245, *dicens*. Ms. Germ., *dicitque*.
¹⁵ Vers. 251, *Aethiopas*. Ms. codex Germ., *Aethiopes*.
¹⁶ Vers. 264, *operis*. Ms. Germ., *operum*.
¹⁷ Vers. 275, *priores*. Ms. Germ., *prioris*.
¹⁸ Vers. 283, *nascantur*. Ita ms. Germ. et edd. *quinque*. Ed. Rosv., *nascantur*.
¹⁹ Vers. 294, *servata*. Ms. Germ. codex, *reserata*.
²⁰ Vers. 300, *Icta*. Ms. Germ., *Jacta*.
- B IN POEMA XXXV.
- ¹ Vers. 76, *in peccato dæmon*. Ita mss. codices Poelm., Reg. et edd. tres in marg. cum Rosv. At edd. *quinque*, *in peccatis*, *hostis*.
² Vers. 78, *præcipitare*. Activæ vis verbum pro patiendi positum; *præcipitari* enim dicendum erat. Huius generis et de eodem hoc verbo multa exempla ad Venaticos et Appuleium denotavit Barthius.
³ Vers. 144, *ante obitum*. Sic ms. Reg. et edd. tres in marg. cum Rosv. Edd. *quinque*, *ante suit*.
⁴ Vers. 246, *labe*. Barthius legit *tabe*.
⁵ Vers. 256, *frugibus*. Ms. Reg., *fructibus*.
⁶ Vers. 409, *yuvat*. Ed. Schot. in marg., *tubet*.
⁷ Vers. 419, *suggeret ad lacrymarum*, etc. Edd. 5, *suggereret lacrymarum ad*, etc. Utraque lectio bona.
⁸ Ib., *flumina*. Bad et Grav. edd., *luminæ*.
⁹ Vers. 452, *teget*. Ed. Schot., *tegit*.
¹⁰ Vers. 455, *mactabis*. Ed. Schot., *mactabit*.
¹¹ Vers. 456, *esuriam*. Sic ms. Reg. et edd. 4. Ed. Rosv., *esuriem*, *méndose*.
¹² Vers. 581, *Aut illum gremio exceptum foret Abraham*. Ita cum ed. Rosv., ms. Reg. codex. Ed. ti *quinque*, *Aut illum gremio fidei pater excipit almo*.
¹³ Vers. 603, *viretis*. Ms. Reg. codex cum edd. Bad. et Schot. in marg., *virectis*.
¹⁴ Vers. 624, *Dic et*. Edd. Grin., Poelin. et Schot., *Dices*.

D ad venerationem tuam Christi caritas dedit, quæ te fecit humilem corde pietatis, et divitem operibus benedictionis. Talis etenim ¹ de sanctis fidei luce divitias fama processit, ut (a) ad nos quoque in longinquæ socio, cum tomo IX Hieronymi, vel Hieronymum ipsum, vel incertum preferret autorem. Evidem cum